

תוכן העניינים

104.....	ארץ־ישראל היא אמונה
107.....	נעילת שערים.....
108.....	תזונה אמיתית.....
110.....	מדוע אני רוצה מה שאני רוצה
116.....	כַּעַת הֵהוּא לְאָמַר.....
117.....	אֶתָּה הַחֲלוּת.....
118.....	בפעם הראשונה.....
123.....	לטעום את הלא.....
125.....	בכל מאדך.....
133.....	וְשִׁנְנָתָם.....
	לקבל את הלוחות מחדש –
134.....	להבין מה היה לנו.....
137.....	נחמה למפרע.....
140.....	גאולת הרצון.....
144.....	נחמו – חזקו את עצמכם.....
145.....	נחמה אחרי המשיח.....
146.....	דרשה על נחמו מיוסף דודי.....
147.....	דְּבָרוּ עַל לֵב יְרוּשָׁלַם.....

עקב

151.....	כמה אני נחשב בעיני ה'.....
152.....	להיות יותר מבסדר.....
158.....	תורה של עקב.....
163.....	נדר הרגליים.....
164.....	היכן החיים.....
165.....	העיניים אינן משקרות.....
168.....	אנחנו רוצים יותר ממה שהיה בעבר.....

דברים

13.....	שכל יהודי ידע.....
14.....	עבודת שורשים.....
17.....	מקור כוחו של משה רבנו.....
18.....	להתחיל מאפס.....
22.....	לטעום מה שהזולת מרגיש.....
24.....	תוכחה מסוג אחר.....
25.....	אלה – אבק לשון הרע.....
29.....	הרצון שלי.....
32.....	לאבד מקום, ליצור מקום.....
41.....	ללמוד כשלא נשאר לי כלום.....
44.....	מפי עצמו אמרן.....
47.....	כשאינ שום ברירה.....
51.....	תורה של טעויות.....
63.....	התורה של ארץ־ישראל.....
74.....	שבת חזון.....

ואתחנן

77.....	שלושה שיאים.....
78.....	תפילת משה.....
79.....	גבוה מנבואה.....
89.....	הפנים של ארץ־ישראל.....
90.....	משה רבנו נותן לי את ארץ־ישראל.....
92.....	המורה לתפילה.....
95.....	הקשר שלי לארץ־ישראל.....
101.....	בית תפילה.....
102.....	בלי דרישות.....

240.....	תיקון הכעס.....
246.....	הגילוי של אברהם אבינו.....
247.....	הפרשה החמישים.....
248.....	תוכחה.....
249.....	מוכן לכל דבר.....
251.....	ראשית.....
252.....	שערה אחת.....

נצבים

259.....	השבת האחרונה בשנה.....
260.....	תחילת השנה.....
261.....	כל כולי.....
264.....	ושבת עד ה' אלקיך.....
266.....	כמה אתה מרגיש?.....
268.....	חזק ואמץ.....

וילך

271.....	לשאת ידיים לשמים.....
275.....	כתבו לכם את השירה הזאת.....

האזינו

279.....	תיזל כטל אמרתי.....
287.....	להגדיל את שם ה'.....
	השינויים שבכל דור –
288.....	“בינו שְׁנוֹת דֶּרֶךְ נְדָר”.....

וזאת הברכה

293.....	ידיים מברכות.....
295.....	כתפיים חזקות.....
297.....	לשבת סמוך לגבול.....
300.....	קברו הזמני של משה.....
304.....	סוד הסוף.....

ראה

171.....	לפגוש את האני המיוחד שלי.....
174.....	להיראות.....
175.....	ה"אני" האמיתי.....
176.....	אני לעומת אנכי.....
178.....	להרחיב את הגבולות.....
190.....	שלוש פעמים.....
191.....	לא לדרוך במקום.....

שופטים

195.....	שופטים, מחוקקים ומלכים.....
200.....	תיקון עץ הדעת.....
203.....	שבט – טבעו בארץ שעריה.....
206.....	בלי שוחד.....
208.....	וקרא בו.....
209.....	בלי מצבות.....
212.....	מוזמן תמיד.....

כי תצא

215.....	מי יכול לצאת להילחם?.....
218.....	להפנים את היופי.....
219.....	סולם ומעקה בעבודת ה'.....
221.....	בית חדש.....
222.....	האומץ להתמיד.....
224.....	זכור.....
225.....	הנחשלים.....

כי תבוא

229.....	לחזור למרכז שלי.....
232.....	מה אתה טועם?.....
237.....	מה אני עושה כאן.....
238.....	החבר הטוב ביותר.....

דברים

שכל יהודי ידע

הפרשה פותחת "אֵלֶּה הַדְּבָרִים אֲשֶׁר דִּבֶּר מֹשֶׁה אֶל כָּל יִשְׂרָאֵל" (דברים א א).

כל הצדיקים מעירים שבכל פעם שמשה רבנו דיבר אל בני־ישראל נאמר "דִּבֶּר אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל", ואף פעם לא נאמר "אֶל כָּל יִשְׂרָאֵל". אבל "דִּבֶּר אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל" כולל את כולם, ואין סיבה שמישהו לא יהיה חלק מהדיבור הזה. מה אם־כן הפירוש "אֶל כָּל יִשְׂרָאֵל"?

ישנה תורה שמשה רבנו מדבר אותה אל כל ישראל, וכל יהודי שומע מה שמשה רבנו מתכוון לומר לו במיוחד. דמיינו לכם שראובן, דוד ופינחס יושבים בחדר ומשה רבנו מדבר אליהם. הוא מדבר אל כולם אבל ראובן שומע את מה שהוא צריך לשמוע, דויד'ל שומע את מה שהוא צריך לשמוע, ופינחס'ל שומע מה שהוא צריך לשמוע. ראובן לא שומע מה שדויד'ל צריך לשמוע, ודויד'ל לא שומע מה שמיועד לאוזניים של פינחס'ל. בהר סיני שמע כל יהודי מה הוא עצמו צריך לעשות. אבל זה לא עניינך מה מוטל על החבר שלך.

התורה של תשעה באב היא משהו אחר. התורה של תשעה באב היא כל־כך עמוקה וקדושה, שכל עוד אינני מרגיש באמת את הכאב של כל יהודי, את כל מה שהוא או היא היו צריכים לעבור עד שלמדו את התורה שלהם, אני עצמי מנותק. התורה של תשעה באב היא "אֶל כָּל יִשְׂרָאֵל". פירוש הדבר שלא רק שכל יהודי שמע מה שהיה מיועד עבורו, הם ממש שמעו מה שהיה מיועד עבור כל האחרים.

עבודת שורשים

ישנה קדושה שקשורה למעשים שלי. ככל שאני לומד יותר, ככל שאני עושה יותר, אני הולך ומתקדש. וישנה קדושה אחרת, קדושת האבות, שנמצאת עמוק מאוד פנימה. זוהי הקדושה שירשתי מאבותיי. היא נסתרת מאוד, אבל היא שם. וישנו סוג נוסף של קדושה, שהיא רק ביני לבין ה'. היא לא באה מהמעשים שלי, היא לא באה מהאבות שלי, היא עמוקה מכל זה. הקדושה העצמית שלי מתחזקת ככל שאני חושב יותר מחשבות קדושות ועושה יותר מעשים קדושים. קדושת האבות מתחזקת עד לדרגת 'אלפים', למדרגת האות אל"ף, שהיא האות הראשונה, השורש של כל ההתחלות.

האות א בפני עצמה אינה מילה, אך שמה של האות אל"ף פירושו "לא אלף", ללמד. ישנו לימוד עמוק שהוא קודם למילים, שהוא רק אותיות. זו המדרגה של אברהם יצחק ויעקב. לא היו להם אותיות ללמוד מהן, אבל הם ידעו הכול. הם הניחו את השורשים, ממש אל"ף. יהודים של אל"ף.

כמובן, אם אל"ף היא האות הראשונה, הדבר הראשון שאנו מלמדים ילד יהודי הוא אל"ף, ללמוד. ואם הילד הזה אמיתי, הוא יודע הכול.

ר' שלום, אביו של הרבי הקדוש ר' ישראל מרוז'ין, נפטר כשר' ישראל היה בן שבע. אחיו הגדול, ר' אבריימליה, היה עדיין נער. מסופר שבאופן מוזר איש לא ביקש מר' אבריימליה להיות רבי. ר' שלום ובניו היו נסתרים לגמרי. ר' אברהם היה תמיד משתטה ברחובות, משחק כדורגל, ועושה כל מיני מעשי ילדות. איש מהחסידים לא ביקש ממנו להיות רבי. ואף-על-פי-כן, כבר בדרך להלוויה הוא קיבל קוויטלאך מיהודים. אז באופן טבעי הוא הפסיק לשחק כדורגל. גם ר' ישראל היה נסתר לגמרי. הוא היה בן שבע והיה צריך ללכת ללמוד בחיידר. באותם ימים נפלאים, היה למלמד עוזר שהיה אוסף את הילדים במתייהם בבוקר אל החיידר, ואז מחזיר אותם בערב. אצל ר' ישראל, הרוז'ינר הקדוש, העוזר היה אוסף אותו בבוקר, מביא אותו לחיידר, אבל ברגע שהגיע לחדר הוא היה יוצא ואיש לא היה רואה אותו כל היום. בערב כשהגיע הזמן לחזור, הוא היה מופיע וחוזר עם הילדים.

כמה אפשר לסבול התנהגות כזו? בסוף החליט המלמד שהוא צריך ללכת אל אחיו הגדול של ר' ישראל ולספר לו מה קורה כאן. המלמד חשב לעצמו שהאם הילד יגדל ולא ידע דבר, זו תהיה אשמתו. הוא מגיע ומוצא את שני האחים יושבים שם. ר' אברהם, אני מצטער לבשר לך דבר נורא. אח שלך הוא ילד רע לגמרי. הוא בורח

מהחידוד בבוקר ולא רואים אותו כל היום. מי יודע מה הוא עושה כל היום. בטח משחק בשדות".

הדברים יצאו מפי המלמד, ופניו של ר' אברהם הפכו לבנות כמו כבשה. הרוז'ניר הקדוש קם ופתח את החלון והביט החוצה. הדבר נמשך שעה ארוכה. לאחר מכן אמר ר' אברהם למלמד: "אני רוצה שתדע שאתה משחק בחיים שלך. ברגע שהוצאת את המילים האלה מפיך, נשמתך ממש נכרתה מן השמים. היית אמור למות מיד. אח שלי תיקן הכול בשמים עבורך".

ואז הוא נעמד ושאל אותו: "אתה יודע מי אנחנו, אחי ואני? אתה יודע מאין נחצבה נשמתנו? כל מה שאנחנו צריכים הוא שמישהו יראה לנו את האותיות, ומשם והלאה אנחנו יכולים להמשיך בעצמנו".

הרבי הקדוש ר' ישראל מצ'ורטקוב היה נוהג לומר תורה, אך מעולם לא לימד גמרא או תוספות. הוא היה אומר חסידות בדרך נסתרת. לעומת זאת הרב הקדוש ר' שלום מרדכי בזאן, היה מעין 'שר התורה'. לא הייתה מילה בתורה שנכתבה מאז הר סיני שהוא לא ידע בעל־פה, ואיש לא ידע טוב ממנו. לרבי הזקן ר' דוד משה מצ'ורטקוב הייתה ספרייה עצומה. הרב מבזאן היה זקוק מאוד לספר, כך מסוים של תשובות הרשב"א. הוא החליט לנסוע לצ'ורטקוב לראות אם יוכל למצוא את הספר הזה. הוא נכנס אל הספרייה. באותה עת היה ר' ישראל רק בן 18, והוא ישב שם. כולם יודעים שבצ'ורטקוב הכול נעשה בהסתר גמור. הוא העמיד פנים שהוא רק מסתובב שם, ואיננו עושה דבר. אז ר' שלום מרדכי אמר לו: "אני מחפש את תשובות הרשב"א". הוא לא רצה באמת להיכנס אתו בשיחה בעניין. הרי מה כבר הבין של הרבי יודע בלימוד?

אבל באותו רגע הוא זכה להצצה קטנה לנשמה של ר' ישראל. ר' ישראל אמר לו "איזה תשובות הרשב"א אתה מחפש? ישנן אלפים. אם אתה רוצה להבין את תשובות הרשב"א הזה, אתה צריך ללמוד את התשובות האלה..." ור' ישראל המשיך ומנה רשימה ארוכה של תשובות קשורות, כמעין המתגבר, "אחרת לא תוכל להבין מה הרשב"א אומר". צעיר בן 18, מלמד את שר התורה ר' שלום מרדכי... זה לגמרי הפליא את ר' שלום מרדכי. הוא הבין שלא זו בלבד שהוא יודע יותר ממנו, אלא שהלימוד שלו במדרגה אחרת לגמרי. הוא אחז בידו ואמר לו: "אני מוכרח לדבר עם אביך". הוא בא אל הרבי הקדוש ר' דוד משה והחל לבכות "רבי, תמיד חשבתי שאני יודע קצת ללמוד, אבל עכשיו גיליתי שהבן שלך צריך להיות הרב שלי. אני מבקש סליחה מראש, אבל אולי תוכלו להרשות לי באופן יוצא דופן לחזור לכאן ולדבר עם בנכם בלימוד?" הרבי הקדוש ר' דוד משה הסתכל על בנו ואמר "ישראלקה, האם זו הדרך

שלנו, לתת לאנשים לדעת כמה אנחנו יודעים?...” ור' ישראל לא דיבר אתו בלימוד עוד לעולם.

כעת אנחנו מתחילים את משנה תורה. משה רבנו אומר לנו את התורה שוב. המדרש אומר ש"משה מפי עצמו אמרן" (מגילה לא, ב). ר' לייבל'ה איגר שואל (אמרי אמת דברים תרכ"ד סעודת ליל שבת ד"ה ה' אלהיכם): מה פירוש ש"משה אמר מעצמו, הרי הוא מעולם לא פתח את פיו אלא אם ה' דיבר דרכו. אלא הפירוש הוא כזה: עד ספר דברים משה רבנו לימד אותנו. אבל משה כלי"ך אהב אותנו שהוא ביקש מה': בבקשה תן לי לומר להם את הדברים שוב, לא במדרגה של לימוד, אלא במדרגה של ברכה. לכן, אומר ר' לייבל'ה איגר, משה רבנו אומר בסוף הפרשייה הראשונה ה"ה' אֱלֹהֵיכֶם הִרְבֵּה אֶתְכֶם" (דברים א י). ה"ה" – זו מדרגת המחשבה; "אֱלֹהֵיכֶם" זו מדרגת עשיית המצוות. משה מברך אותנו שהקדושה שנישג בכך שנחשוב מחשבות קדושות ונלמד תורה ונעשה מצוות – שהקדושה הזו תתרכה ותגדל.

ואז נאמר ה"ה' אֱלֹהֵי אֲבוֹתֵכֶם יִסַּף עֲלֵיכֶם כְּכֶם אֶלְךָ פְּעָמִים" (דברים א יא) – זוהי, אומר ר' לייבל'ה, הקדושה שאנו מקבלים מאבותינו. מה הייתה הקדושה שלהם? הם לא ידעו דבר, ובכל זאת ידעו את התורה כולה. מהיכן היא באה? הם היו במדרגה של אל"ף, האות הראשונה, השורשים. זוהי התוספת והברכה של התורה שבעל-פה. אם אדם לומד חומש וגמרא ואיננו מוסיף דבר על לימודו, הוא יודע את המילים אבל איננו יודע את האותיות. זה נפלא לעשות מעשה טוב או לחשוב מחשבות קדושות. אבל קדושת האבות, הקדושה שאני מקבל מאבותיי היא כשאני מחובר לשורשים. אין די מילים לבאר את ההבדל בין לימוד בעצמי ובין לימוד במדרגת השורשים. כמה זה עמוק. אם אתה לומד במדרגת שורשים הדבר שם אותך במדרגת "אֶלְךָ פְּעָמִים". אני קשור לאות הראשונה, לשורש של השורשים, וזהו האינסוף.

ואז הכתוב אומר "וַיִּבְרַךְ אֶתְכֶם כְּאֲשֶׁר דִּבֶּר לְכֶם". זה עוד יותר אינסופי. זוהי הקדושה העצמית שהיא הסוד שבין ה' וביני. היא כלי"ך אינסופית, שהיא מעבר לאינסוף.

ר' לייבל'ה איגר ממשיך ואומר שזהו עניין השבת, שהיא מקור הברכה. ברכות הן במדרגת השורש מפני שהברכות באות מן השורשים. השבת היא מקור הברכה, שורש השורשים. לכן נאמר על שבת "אֶזְתַּעֲנֵג עַל ה'" (ישעיה נח יד). אתם יודעים מהו עונג? שמחה פירושה להיות קשור לשורש; עונג פירושו להיות קשור לשורש של השורש באופן אינסופי.